



## Wisselende uitstalling in de vitrinekast:

Onder de titel „STOP! Douane!“ worden in de vitrinekast objecten tentoongesteld over de douanegeschiedenis van Vaals. Omdat de Kleng Wach gerestaureerd wordt zijn de tentoonstellingsobjecten tijdelijk in ons depot ondergebracht. Een deel van deze objecten is vanaf eind oktober te zien in de vitrinekast in ons verenigingslokaal.

## Verenigingsnieuws

De volgende bijeenkomst van onze heemkundevereniging is op vrijdag 29 januari a.s. om 19:30 uur in ons verenigingslokaal Óp Sankt Tolbert, Bloemendalstraat 11A te Vaals. Na de gebruikelijke informatie zal er een lezing met PowerPoint-presentatie plaatsvinden van de heer Lou Heynens over Vaalsbroek en Lemiers Geconfisqueerd als 'vijandelijk vermogen'. *Ook niet leden zijn van harte welkom.*

## In dit nummer:

In Memoriam Peter Bertam	1
Hellieje Ovvend in os joerendstsiet	2
Verjaardagen (70+)	4
Activiteitenagenda	4

## Nummer 76

december 2015

### In Memoriam Peter Bertram

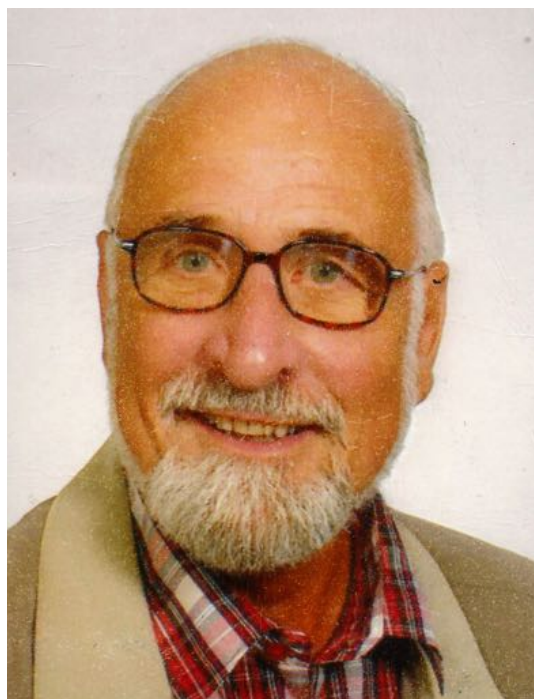
Peter is niet meer.... Wij hebben afscheid van hem moeten nemen!

Op 11 november 2015 overleed ons erelid Peter Bertram op 81-jarige leeftijd na een langdurige ziekte. Enkele weken eerder brachten Peter Sparla en Victor Voncken namens het bestuur van Sankt Tolbert een bezoek aan hem in het Klinikum van Aken.

Peter zat in de ziekenkamer aan een tafeltje en bestudeerde het nieuwe boek van de Laurensberger Heimatfreunde. In dit boek staan overigens twee grote artikelen van hem. Doodziek was hij in het ziekenhuis nog met zijn grote hobby bezig. Hij besepte echter maar al te goed dat zijn leven ten einde liep. "Opeens ben je dan zelf aan de beurt. Dan is het afgelopen met je." Wij babbelden een uurtje met hem, onder andere over onze streekgeschiedenis. Toen hij vermoeid raakte, namen wij afscheid. Het was een ontroerend bezoek, dat wij niet snel zullen vergeten.

Peter werd in 1990 lid van onze vereniging. Vanaf 2001 was hij bestuurslid en tot 2009 vervulde hij de functie van penningmeester. Ook daarna maakte hij nog tot 2014 deel uit van het bestuur.

Tijdens de algemene ledenvergadering van 28 maart 2014 werd Peter benoemd tot erelid. De vereniging dankte Peter hiermee voor zijn grote verdiensten in de afgelopen 25 jaar. Verdiensten niet alleen voor Sankt Tolbert, maar ook voor de Vaalser gemeenschap.



Peter Bertram

Hij was gespecialiseerd in de geschiedenis van oude molens in onze streek. Deze voorliefde voor molens kwam voort uit het feit dat zijn voorouders sinds generaties als molenaar in de omgeving van Aken werkzaam waren. Maar zijn geschiedkundige interesse was veel breder. Zijn kennis van onze streekgeschiedenis was ongekend groot!

Je kon bij Peter altijd terecht voor vragen over historische zaken. Hij gaf of meteen antwoord, of zocht het op in zijn groot privé-archief. Op Peter kon je altijd rekenen. Talrijk zijn de publicaties die hij als auteur schreef. Niet alleen voor onze vereniging, maar

onder andere ook voor de Laurensberger Heimatfreunde, waarvan hij een prominent lid was. Peter verzorgde lezingen, educatieve wandelingen, gaf een cursus paleografie (lezen van oude handschriften) en was altijd goed voor een humoristische bijdrage tijdens onze jaarlijkse familiefeesten. Hij was een verenigingsman in hart en nieren!

De heer Ditmar Kottman, voorzitter van de Laurensberger Heimatfreunde, schreef een 'Nachruf' over Peter, waarvan hier enkele passages zijn opgenomen.

- Vervolg op pagina 2 -

## In Memoriam Peter Bertram

- Vervolg van pagina 1 -

“... Seit den 80er Jahren luden nahezu alle Vereine im Umkreis von Aachen Peter zu Vorträgen ein und druckten seine Beiträge, die in erster Linie der Mühlengeschichte sowie den Flur- und Familiennamen der Region gewidmet waren. Peter arbeitete sich nicht nur anhand der gedruckten Literatur in die Mühlengeschichte ein. Er erschloß sich selbst die Quellen in den Archiven und verfügte bald über ein umfangreiches Wissen auch über das historische Umfeld und die Hintergründe der Technik- und Wirtschaftsgeschichte. Nicht nur interessierte Heimatforscher und junge Historiker suchten und fanden in diesen Fragen bei ihm Rat. Auch namhaften Historikern half er z.B. bei der

Identifizierung kniffliger alter Ortsnamen. Die großen Namen, die die Geschichte unserer Region prägten, waren ihm zwar vertraut. Peter war aber der kleine Mann und die Alltagsgeschichte wichtiger. Er war nicht nur Mitglied vieler geschichtlicher Vereine, sondern gehörte deren Beirat an wie z.B. dem Beirat des Aachener Geschichtsvereins oder der Laurensberger Heimatfreunde.

In seiner zweiten Heimat Vaals arbeitete er im Vorstand und wurde wegen seiner zahlreichen Beiträge sogar deren Ehrenmitglied. Eine Zeit lang saß er im Beirat des Rijksarchief Maastricht (jetzt RHCL) und war Gast im Doktoranden-Kolloquium bei Prof. Lohrmann am Historischen Institut Aachen. Die Laurensberger Heimatfreunde ehrten ihn wegen

seiner zahlreichen Beiträge zu unseren Schriften mit der bisher erst drei Mal verliehenen Laurensberg-Plakette.”

De heer Kottmann besluit met de woorden dat hij een oude vriend verloren heeft. Dit geldt ook voor een aantal leden van Sankt Tolbert.

Peter, wij zullen niet alleen je grote kennis, maar ook je hartelijkheid en je vriendschap missen.

Wij wensen de nabestaanden veel sterkte toe bij de verwerking van dit grote verlies.

Rust zacht Peter, je hebt het verdiend!

*Namens Bestuur en Leden van Heemkundekring Sankt Tolbert, Victor Voncken*

## Hellieje Ovvend in os joerendstsiet

*Uvverzatse in ut Völserplat dursj der Arthur Cransveld.*

D'r daar veur krimes is veul tse doeë. Me is jaans besjeftiesjd mit 't jroes fes. Bij

d'r Frens heem haant ze in de bekkerij de naat dursjjewirkt. D'r Frens mós mithelpe in 't jesjef. Heë is al vrusj óp. 't Is nog duuster. De ieëtsjte konde sjtunt al veur jen deur.

Lanksaam weëd 't kloar. De zon keunt óp. Sjiengt bleech oranje dursj d'r morjenevvel. D'r Tien leuft noa d'r haorsjnijeer. Doa mós hea wade veurdat e a jen rij is. Tswei maan zunt veur hem. De jesjefter haant ziech at jaans jevuld. De luuj sjeunt in de rij mit teisje i jen heng. Hengena sjeet d'r Lei. D'r Al jeet langs hem. Mit muijite dreët heë de sjwoar teisj. Uvver d'r kirchplei leuft d'r kuster. Heë maat de kirchedeur óp. D'r Lou sjeet tse waade. De kirsjekoér prooft dizze morje de naatsmeis. Bij d'r Wiel heem tsiere ze de tsmimere en d'r jaank mit dennetek. Zienge pap zetst a jen deur d'r krisboom in unne vós. In 't jódtzimmer sjeet d'r dusj veëdesj woa-óp d'r boom kunt tse sjtoa. Wen 't kriskingsje 't naats de jesjenker brengt, zalle de engelsjere d'r krisboom tsiere.



- Vervolg op pagina 3 -

## Hellieje Ovvend in os joerendstsiet

- Vervolg van pagina 2 -

Veurdat me 't wees, is 't nommedaar. De zon jeet vrusj ónger. 't Is meddewinkter. Óp d'r zóller is e tsmimmer jemaad woa de badebuut dri sjteet. D'r inge noa d'r aangere jeet in de buut. Rengweisje veur 't krisfes. De zoondes kleier lieje en hange vaedisj in der sjraank.

Um zuvve oer jeunt de kinger de trap eróp noa je bed. Vrujjer wie angesj. Ee van de sjwestere, 't Mia least nog un weinachts-jesjjechte veur. De jonge hant óp hön zóllertsimmer un krib jebowwd mit jrottepapier. E paar lempsjerre sjienge in d'r duuster. Ze zitse mit dróadsjere vaas aan un batterie. Ze zinge nog e paar krislidsjere. Da junt ze sjloffje. Ze musse vrusj ópsjtoa um noa de naatsmeis tse joa. D'r Wiel kruuft ónger de dekke. Hea ken nit flot d'r sjlof venge. Zoeë vruijt heë ziech óp 't kriskingsje.

Midde in de naat sjepeelt de harmonie óp d'r ek van de sjtroas ónger unne lampepoal. De jonge zunt kloar wakker. Vanoes 'de zullervinster kunne ze de moeziekante zieë. Jraad wen ze Stille Nacht sjepeale, huure ze va wieëds unne brommer aakomme. 't Is unne maan dea van de koel kunt. E sjtuk van 't lidsje jeet verlore in d'r krach van de knalpief. De jonge kunne duudlisj zieë, dat 't d'r Trompetter is van de harmonie. Unne man oes de nobbersjaf. Ze valle bouw oes de vinstjer van 't laache. D'r Trompetter óp unne brommer in de krisnaat kweer durch Stille Nacht.

E paar sjtond haant ze nog kunne sjloffje, bis d'r wekker i jen hoes aafleuft. 't Jroeëse moment kunt kótterbeej, tsezame noa de naatsmeis. De sjuufduur noa 't jód tsmimmer is tsoow. Doahinger waade de kris-jesjenker. Mae de nuisjieriesjheet mós nog betswónge weade bis noa de

meis. Um elf oer zeunt de banke in de kirsj bouw allemoal bezatse. Nog ing sjtond wade veurdat de naatsmeis aavingt. D'r Wiel kiekt ziesj de ouwe oes. D'r jeróch va dennebeum. D'r krissjtaal i keatselit. Hea zitst mit de anger jonge bijenee óp de kingerbenks-jerre. D'r liere der Kieés is ooch doa. Heë mós óppaase dat de jonge sjtil zeunt. Mea dis naat broecht hea dat nit. Ze zeunt wónderlisj sjtil. Um kloksjlaar tswellef oerkunt d'r pastoer mit tswai kaplòans oes de sacristei. Veuróp e jaans deel meisdenger mit keatse en sjwamende wierooch. D'r Lou leuft middedreen. Heë kiekt noa de jonge en sjniejt e jezisj. D'r koer zingt mieërsjtimmiesj Stille Nacht. Un woolk va rouw en vrid daalt in de kirsj nier. D'r Frens jaapt e paar moal. Hea is nog muij. D'r Tien veult mit un haank of de hoare nog sjun reat lieje. Hengenaa zitse d'r Lei en d'r Al. Ze koame als letste ereen. Drei meise weëde jeleëze en veul jezónge. Noa dik tswai sjtond jeet me werm noa heem. D'r Wiel leuft an de haank van zienze pap. Ze kieke noa de sjtere. Unne kloare himmel. 't Is kaod. De deisjer wies- bevroore. Heem maat de mam de deur óp. Ze is nit mit noa jen kirsj jejange. Ze hat d'r dusj jedekt en óp 't hoes jepaast.

Noen kunt 'der jroeëse moment. Bover de sjuufdeur hingt un roeë, papiere klok. D'r pap sjteet droonger. Heë maat de deur óp en duijt

d'r sjtekker van de lempsjere in d'r sjtópkontakt. Un zieë va lit sjiengt oes d'r krisboom. En roongserum jesjenker i krispapier. D'r Wiel hat zie jesjenk dierek jezieë. Flot pakt heë 't oes. Zieng ouwe sjtraale va vruijd. E paar foesbalsjong. 't Lijfste zouw heë ze aadoeë en d'rmit joa foesballe. Mea doa mós heë nog mit wade bis noa de krisdaar. Wieër wie ze paase kunt e noen nit. De vruijd is evver nit winniejer. Tsezaame zitse ze nog lang a jen dusj.

An jen deur weëd 't lanksaam kloar. De mam jeet noa de vrusjmeis. De kinger sjpaele mit hun nuij zaachens oonger d'r krisboom. D'r Wiel sjpieëlt mit d'r Frens. Deë hat ing jaraasj mit auto's kraeje. E paar moal zitse ze d'r ieëtsjite krisdaag a jen dusj. 't Oavends veur 't sjloffje-joa jeet 't lit oes. Alling de lempsjere in d'r krissjtal brenne ónger roeë papier. Tsezaame zinge ze krislidsjere. De mam zingt e paar lidsjere alleng. Zoeë sjun um nit tse verjaese. Die naat vilt d'r Wiel in unne deipe sjlof. Mörje is nog inne krisdaag. Jelukliesj.

**Vuur wunsje alle mitjlieder en leazer van d'r Nieuwsbrief un Freulieje Weinachte unne Jouwe roetsj en e Jelukzellisj mea veur allemdienge jezoonk 2016.**



Secretariaat:  
Heuvel 4  
6291 CS Vaals  
Nederland

Telefoon: 043-306 42 06  
E-mail: sankttolbert@gmail.com

Bezoek onze  
website  
sankttolbert.nl

## Verenigingsnieuws

### Verjaardagen (70+) van Sankt Tolbert-leden

#### Januari 2016

1 januari Els Niessen 93 jaar  
13 januari Hein Vaessen 70 jaar  
15 januari Annemie Sampermans-Horbach  
76 jaar  
18 januari Hermine Donkers-Schmets 83 jaar  
18 januari Wiel Habets 74 jaar  
19 januari Jacques Rombach 84 jaar  
25 januari Trudy Meijers-Scheffers 75 jaar  
25 januari Annie Nicklasson-Senden 88 jaar  
29 januari Piet Voncken 73 jaar

Leden die vermelding in deze rubriek niet op prijs stellen gelieven dit tijdig door te geven aan het secretariaat.



Allen van harte gefeliciteerd!

### Activiteitenagenda

**22 januari** Prinsenproclamatie  
Prins va Vols – CV de Grensülle

**23, 24, 30 en 31 januari** Hub  
Deitz Carnavalsrevue

**10 januari** Herrenzitsong CV  
de Grensülle

**17 januari** Damenzitsong CV  
de Grensülle

**29 januari** Lezing over  
Vaalsbroek en Lemiers  
Geconfisqueerd als 'vijandelijk  
vermogen' door Lou Heynens  
bij de heemkundekring Sankt  
Tolbert om 19:30 uur.



### REAGEREN

De nieuwsbrief is een maandelijkse uitgave van heemkundekring Sankt Tolbert.

Wilt u meer weten over de heemkundekring Sankt Tolbert, een bijdrage leveren aan deze nieuwsbrief of heeft u een interessante mededeling, kijk dan op de website [www.sankttolbert.nl](http://www.sankttolbert.nl) of mail naar [sankttolbert@gmail.com](mailto:sankttolbert@gmail.com).

De nieuwsbrieven staan ook in pdf-formaat op de website. Deze kunt u downloaden. Tevens kunt u op de site aangeven als u de nieuwsbrief niet meer wilt ontvangen.

